

<http://uard.bg>

New Knowledge Journal of Science

Списание за наука „Ново знание“

Academic Publishing House „Talent“
University of Agribusiness and Rural Development – Bulgaria

Академично издателство „Талант“
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив

OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT OF HEALTH TOURISM IN THE RESORT „BANYA“

Tatyana Abrasheva

University of Agribusiness and Rural Development – Plovdiv, Bulgaria

Key words:

health tourism
spa treatment
rehabilitation

Abstract

The article discusses the possibilities for development of health tourism through a combination of physical and rehabilitation medicine in specialized hospitals for rehabilitation and natural resources in resorts through the example of the town of Banya in the district of Plovdiv.

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ В КУРОРТЕН КОМПЛЕКС „БАНЯ“

Татяна Абрашева

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив

Ключови думи:

здравен туризъм
балнеолечение
рехабилитация

Резюме

Статията разглежда възможностите за развитие на здравен туризъм чрез съчетание на физикална и рехабилитационна медицина в специализирани болници за рехабилитация и природни ресурси в курортни комплекси по примера на гр. Баня, обл. Пловдив.

ВЪВЕДЕНИЕ

Специализирани болници за рехабилитация „Национален комплекс“ ЕАД („СБР-НК“ ЕАД) е лидер във физикалната и рехабилитационна медицина, използващ утвърдени медицински стандарти в съчетание с природни ресурси.

Дружеството е без аналог в системата на здравеопазването в Република България, в състава на което влизат 13 специализирани болници за рехабилитация, разположени на територията на цялата страна в утвърдени балнеолечебни курорти.

„СБР-НК“ ЕАД предлага богата гама от физиотерапевтични и рехабилитационни методи в своите специализирани болници. Използват се природни и лечебни фактори – климат, минерални води, лечебна кал в съчетание с апаратна физиотерапия, кинезотерапия.

В болниците работи висококвалифициран висш и среден медицински персонал с богат опит и добра съвременна апаратура. По този начин се гарантират трайни положителни резултати и благоприятен ефект при лечението на широк кръг от заболявания при възрастни и деца.

Курортът в гр. Баня, обл. Пловдив, известен повече като Карловски минерални бани, се намира на 12 километра южно от гр. Карлово, на 47 километра северно от гр. Пловдив и на 15 километра североизточно от гр. Хисаря. С тези градове е свързан с асфалтови пътища, по които пътуването е удобно и приятно.

Железопътната линия Карлово-Пловдив минава през гр. Баня. Това позволява на жителите от околните селища да посещават курорта по всяко време. Към това следва да се прибавят и много преминаващи

автобуси както от близките градове, така и такива от далечни селища на Южна и Северна България. Близостта на Карлово, Калофер и Сопот позволява на болните, почиващи и екскурзиантите да посетят къщите-музеи на титаните от недалечната ни история: Васил Левски, Христо Ботев и Иван Вазов.

На север се извисява Стара планина, чиито прелести властно зоват стотици поклонници през всички сезони на годината. На юг, като с дъга, гр. Баня е обхванат от Средна гора. От западната страна на курорта криволича река Стряма, чиито зелени брегове привличат много посетители, дарявайки ги с прохлада, свежест и отмора. Тук изкусно е съчетано приятното с полезното.

Особеностите на филиала на („СБР-НК“ ЕАД) в гр. Баня произтичат от наличието на калонаходище с минерално-торфена кал, както и от профила на минералната вода.

Минерални води – слабо минерализирана, сулфатно, хидрокарбонатно-натриева, флуорна, силициева вода с високи алкални реакции (Ph 9,2), метасилициева киселина около 65,7 мг/л, флуор 8,4 мг/л.

В Баня основните лечебни фактори са:

- минералната вода,
- торфено-минералната кал,
- климатът.

Методите на лечение са:

- Балнеолечение – минерални басейни, минерални вани, минерален душ.
- Термотерапия – калолечение (открито и закрито), луголечение, парафинолечение и криотерапия.
- Апаратна и лазертерапия физиотерапия.
- Кинезитерапия физиотерапия – индивидуална, групова, подводна.
- Масаж – ръчен, апаратен, подводно-струев.
- Хелиотерапия – минерален плаж с три басейна.
- Диетично хранене според заболяването.

Балнеолечебницата в гр. Баня е масивна, красива двуетажна сграда. Има добре поддържан, широк, светъл и отоплен салон-чакалня, разположен между мъжкото и женското отделение. Касата за банята е поставена така, че в зависимост от сезона може да бъде използвана отвън или през чакалнята.

Двете отделения разполагат с по две съблекални, чието преустрояване през 1969 година ги прави още по-удобни и приятни. През зимата същите са добре затоплени, а през лятото – добре проветрявани. В тях са предоставени за ползване от къпещите се 78 кушетки. Преди да се влезе в басейна, има сектори с душеве и курни.

Басейните са с размер 7 метра дължина, 4 метра ширина и 1,1 м дълбочина. Минералната вода в тях се градуира съобразно страданията, показни за курорта. От края на 1969 година балнеолечебницата работи на две смени от 7:00 часа преди обяд до 20:30 часа след обед, с което се увеличават възможностите на нуждаещите се да я посещават.

РЕСУРСИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ

Балнеолечебници „Банче“ имат особено благоприятен ефект при редица страдания и ги правят да бъдат едни от най-търсените в страната. Сградите на мъжкото и женското отделение са почти еднакви. Басейните са с размер 9 м дължина, 7,6 метра ширина и 0,8 м дълбочина. Пълнят се от дъното чрез специални порести плочи, тъй като са построени над самия минерален извор.

Просторните и светли съблекални се затоплят с римско отопление. Посещаемостта през усиления курортен сезон е изключително голяма.

Минерален басейн: Минералният плаж е един от най-хубавите плажове в страната. Обграден е с модерна ограда, има и подходящи съблекални, тревни и опесъчени площи.

Посетителите разполагат с топли и студени душеве както на открито, така и на закрито към съответните съблекални. Чрез специална инсталация се осъществява фино разпращане на минералната вода и съответно инхалиране на нуждаещите се.

Минерални вани: Минералната вода се прилага по два начина: чрез къпана и пиене. Къпането се осъществява в басейните и ваните. Температурата в басейните и централната баня е от 38-39 градуса, а тази на „Банче“ – 37 и 35 градуса.

Във ваните температурата се определя в зависимост от страданието и състоянието на болния. Измиването на болния преди да влезе в басейна е задължително не само, за да се пазят басейните пределно чисти, но и от лечебно гледище: чистата кожа улеснява преминаването на минерални вещества и газове през порите ѝ.

Степента на потапянето, времетраенето и температурата на водата се определят от страданието, стадия и съпътстващи страдания на болния. При потапянето само на краката температурата би могла да бъде по-висока, а престоят – по-дълъг.

Ако има смущения в сърдечната и дихателната система на болния, за да се намали въздействието на опресията върху гръдния кош, потапянето трябва да бъде по-кратко или само до кръста.

Баните обикновено се правят веднъж на ден от 10 до 25 минути. За да се приеме един курс за приключен, необходимо е да се направят поне 10-14 бани. След банята болният трябва да почива 20-30 минути, а като се прибере в санаториума е нужна още една почивка от 1-2 часа, за да се успокои реакцията от направената баня.

Ако баните се съпровождат с калолечение, тогава се провеждат през ден, а без кални приложения – на 2-3 дена се дава един ден почивка. През почивните дни може да се правят слънчеви или въздушни бани, което е особено благоприятно отражение върху оздравителния процес.

В курорта понастоящем са известни 10 източника на минерална вода, чийто дебит и температура са посочени в таблица 1. От таблицата е видно, че

се касае за слабоминерализирана, хидрокарбонатно-сулфатна, флуорна, силициева вода. Водата е слабоминерална, хидрокарбонатно-натриева, флуорна. Водата е слабоминерализирана

сулфатно, хидрокарбонатно-натриева, силициева, флуорна. Химическият състав на баните е показан в таблиците 2, 3 и 4. Водата е слабоминерална хидрокарбонатно-натриева, флуорна.

Таблица 1. „Курортен комплекс село Баня“ (по Т. А. Тодоров)

Наименование на водоизточника	Температура	Дебит л/сек
Централен каптаж	48°C	17,000
Каптаж „Кокалче“ - стар	50°C	1,600
Сондаж „Кокалче“ - нов	48°C	5,500
„Банче“ женско	37°C	1,560
„Банче“ мъжко	35°C	0,500
Каптаж „Парков“	44°C	0,700
Каптаж Стара баня в парка	36°C	0,500
Каптаж- мазето на санаториума	34°C	0,500
Сондаж № 3 в парка	44°C	0,030
Сондаж над „Банче“ - женско	43°C	1,300

Таблица 2. „Курортен комплекс Баня“ (по Т. А. Тодоров – Централна баня)

На 1 литър вода	В милиграми
Флоур	8,40
Сулфат	77,57
Хидрокарбонат	67,51
Карбонат	18,11
Натрий и калий	91,31
Метасилициева киселина	59,67

Таблица 3. „Курортен комплекс село Баня“ (по Т. А. Тодоров – „Банче“)

На 1 литър	В милиграми
Флоур	8,40
Сулфат	84,16
Хидрокарбонат	58,31
Натрий и калий	91,74
Метасилициева киселина	65,00

Таблица 4. „Курортен комплекс село Баня“ (по Т. А. Тодоров – „Кокалче“)

На 1 литър вода	В милиграми
Флуор	8,40
Хлор	75,81
Сулфат	79,84
Хидрокарбонат	61,99
Карбонат	18,00
Хидросулфат	Следи
Натрий и калий	93,04
Калций	2,49
Магнезий	Следи
Метасилициева киселина	72,54
Метаборна киселина	следи

Наред с хубавия микроклимат и минералните води с различна температура курортът Карловски бани е известен и с лечебната си кал.

Калолечение (открито и закрито): Калолечебницата се намира в подземие на санаториума на МЗ. Има мъжко и женско отделение с обща кална кухня, 15 кушетки и две съблекални.

През 1968 г. се прави преустройство, с което значително се подобряват условията за работа и лечение.

Откритата калолечебница е с мъжко и женско отделение и се намира южно от балнеолечебниците „Банче“. Тук имаме влияние на външна среда (слънце и въздух), лечебната кал и минералната вода, т.е. въздействието върху организма е по-цялостно, по-комплексно и резултатите по отношение на санирането и закаляването са по-добри.

Увеличената поносимост на калните приложения на открито повишава още повече стойността на откритата калолечебница. Тези й предимства обуславят нейното разширение и модернизиране, което се осъществява през 1971 година.

Лечебните свойства и възможности на калолечението му гарантират място и в бъдещето на физикалната медицина.

Калолечението, макар и да е познато от дълбока древност, при което в някои древни цивилизации (при египтяните и римляните) е имало широко приложение, научното му обосноваване става едва през XIX век. Лечебната кал е един мощен естествен фактор за лечение и нейната ефективност е лесно разбираема, което я прави да бъде търсена и широко прилагана.

Калонаходището в Баня се намира на югоизток от мъжкото „Банче“ в мочурлово-блатиста местност с площ 30 дка. Касае се за торфено находище, пропито от минерална вода. Дебелината на торфения пласт е различна – 30-40-50 см, а на отделни места стига до 1-1,50 метра. Торфът има органичен, и то главно растително-органичен произход, обогатен с елементи на минералната вода. Има тънкокафяв цвят, мазен за пипане, със слаб мирис на сероводород, съдържа газове, хормони, антибиотици, витамини и др. Топлинните, физическите, химическите, радиоактивните, електрическите и биологичните свойства на лечебната кал правят нейното въздействие комплексно и многофакторно. За изясняване на това въздействие следва да се имат предвид съдържащите се в торфа хумозни вещества, разни видове катализатори, хормоните от типа на фоликуларния, различни бактериофаги, антибиотици и други елементи. Към това следва да се прибави и влиянието на високоактивни биологични вещества, които се образуват в кожата под действието на термичното, механичното и химичното действие на пелоидите.

Пелоидотерапията, приложена като топла цяла процедура, учестява сърдечната дейност с 10-15 удара в минута. Влиянието върху кръвното налягане е двояко: отначало го намалява, после го повишава леко. Потиска се стомашната секреция, което особено важи за солната киселина. Настъпват промени и в кръвната картина: лимфоцитите се увеличават, а неутрофилите намаляват.

Позитивното влияние на лечебната кал върху обмяната на веществата и тъканното хранене засилва регенерацията на тъканите. Локално тя действа болкоуспокояващо и противовъзпалително. Ускорява и разнасянето на отоци на тъканите. Чрез калолечение се въздейства не само върху дадено страдание, но и върху защитата на целия организъм. В закритото калолечение калта се затопля до 40-44 градуса, след което се прилага върху болните на пласт не повече от 4-5 сантиметра. Времетраенето е 15 до 25 минути. Общо за един курс лечение се правят 10-12 кални приложения. Обикновено болният е съблечен и е поставен върху мушама, където е поставена топлата кал, чаршаф и одеало, с които болният после се обгръща. При реакция от страна на сърдечно-съдовата система се поставят студени кърпи в сърдечната област, което не е особено удобно, пък и се изисква известно време, което понякога създава нежелана напрегнатост. В някои страни този въпрос е решен с прости устройства, през които протича студена вода и които се поставят на всеки болен предварително.

В откритото калолечение се ползват басейни с минерална вода, в която се разтваря лечебна кал. Температурата на единия басейн е 37-38 градуса, а в другия – 39-40 градуса. Престоят на всеки болен в тях е различен в зависимост от болестта, стадия, съпътстващи страдания и кога е започнало лечението. Всички тези показатели се определят от лекар, който определя и времетраенето на потапянето. Добре е да се започне от начало с 8-10 минути и се стигне постепенно до 15-18 минути. Калните бани се правят през ден, като общо за един лечебен курс следва да се направят поне 10-12.

Поносимостта на процедурите в откритата калолечебница е много добра. Тук слънцето и въздухът вземат пряко участие в лечебния процес, поради което въздействието е по-комплексно (минерална вода, лечебна кал, въздух, слънце) и по-ефективно.

Апаратна физиотерапия и лазеротерапия:

Секторите по физиотерапия и рехабилитация са разположени в сградата на „СБР-Баня“ и разполагат с всички съвременни апарати за физиотерапевтично повлияване: лазер, високочестотни токове, средно и нискочестотни токове, ултразвук, кварц, солукс и вакуум масажен апарат с електротерапия, с помощта на които се извършват терапевтични медицински или козметични процедури. Физиотерапевтичната апаратура с микропроцесорен контрол позволява

прилагането на индивидуални съчетания на електротерапия в повече от 600 варианта.

Кинезитерапия: В големи салони за кинезитерапия с отделни зали за масаж, механотерапия и кинезитерапия се прилагат индивидуални и групови методи за терапия и рехабилитация.

На открито сред цветните градини на Болницата в Баня се извършват дихателни упражнения и гимнастика, кинезитерапевтични процедури, както и лечебна физкултура и др.

Извършват се индивидуални и групови консултации с високоспециализиран психолог. Работи се в насоки за: преодоляване психо-емоционална травма; бърза и безболезнена ресоциализация на пациенти с онкологични заболявания, както и възникнали в хода на лечение междусемейни отношения.

Психокинезитерапевтични методи залягат в специално разработени арттерапии; трудотерапии; музикотерапии и др.

Социална и психологическа рехабилитация: Връщане към дейностите на ежедневието, социализация, създаване на сигурност по отношение факта, че не са белязани завинаги от заболяването, не са различни, принадлежност към обществото, сигурност, че заболяването е лечимо.

Психотерапия: Бива групова и индивидуална. Занимания на открито.

Арттерапия: рисуване, приложни изкуства.

Трудотерапия: чрез плетене, шиене, бродирание, градинарство, готварство.

Музикотерапия;

Цветотерапия.

Подводен (струев) душов масаж: това е процедура на топла или индиферентна цяла вана с подводен душов-струев масаж. Пациентът е потопен в голяма вана и върху телесната повърхност се извършва струев масаж под налягане. Тук се съчетава релаксиращият ефект на топлата вана с въздействието на силна водна струя. Разстоянието от кожата до дюзата е 5-10-15 см и посоката е тангенциална, къса или перпендикулярна. Апаратите разполагат с богат набор дюзи с различни сечения и форми. Показни за лечение с подводен струев масаж са артритни болести, радикулити, плексити, неврози, нарушено периферно кръвообращение, обезитас, обстипация, лимфен застои, състояния от пренапрежение на горни и долни крайници. Противопоказни са за: неоплазми, ТБС, инфекциозни болести, фебрилитет, кръвоизливи и склонност към такива, сърдечна недостатъчност, високостепенна артериална хипертония и атеросклероза в напреднал стадий, както и бременност.

Апаратен масаж: Вакууммасажа е съвременен апаратен масаж. За провеждането му се използва апарат на фирмата Nemectron, който позволява да се работи с постоянен и променлив импулсен режим на налягането. Вакуумните електроди (камбанки) се поставят по хода на лимфните пътища и затова този

вид масаж действа като лимфен дренаж. Получава се куполообразно повдигане на кожата, водещо до разместването на слоевите и спрямо подкожните структури, което разединява (разкъсва) евентуално образуваните съединително-тъканни сраствания и подпомага разнасянето и дренирането на целулитите. Зедно с тези материи се дренира междуклетъчна течност, съдържаща токсини и метаболити от обмяната на веществата. Тя се придвижва към регионалните лимфни възли. На това се дължи главно отслабващия ефект на процедурата. Този масаж още стимулира кръвообращението и повишава лимфопотока в организма. Израз на това е проявената хиперемия, а това свидетелства, че в тази зона се развиват интензивни механични и физиологични процеси, които оказват не само локален ефект, но по рефлекторен път - и общ такъв. На предизвиканата хиперемия се дължи и обезболяващият ефект на вакууммасажа. При дълбоко натрупване на целулит се препоръчва съчетаването на този тип масаж с ултразвукова терапия. Масажните движения се извършват от крайниците към сърцето и могат да бъдат както по права, така и по кръгообразна осмообразна или зиг-загообразна линия .

Хелиотерапия: Наличието на три басейна - спортен с олимпийски размери, лечебен и детски, дават възможност да се провеждат лечебни, профилактични и спортни мероприятия. Те дават своя принос за укрепване здравето на деца, подрастващи и възрастни. Болните от санаториума на МЗ, пансионата, почивните домове и частнопочиващите са под контрола на медицински работници, когато се прилагат различни физиотерапевтични процедури.

Тук се провеждат подводни процедури, кинезитерапия и подлагане на подходящи болни на разсеяно слънцелечение. Организирано под контрола на медицински работници се извършват закалителни процедури и на деца от училищна и предучилищна възраст. Макар и наблюденията да не са завършени, може определено да се говори за намалена заболяемост на децата, подложени на закаляване.

Обхващат се и работнически колективи. Дава се предимство на работниците от профилакториумите и работещи в сектори с вредни за здравето фактори. Опитът показва много добро повлияване. Тук се провеждат системни плевни занимания. Провеждат се състезания, включително и от републикански мащаб. Изобщо има условия за комплексно въздействие върху организма както за саниране, така и за закаляване.

Наблюденията показват, че болни от ставно-мускулни заболявания и от групата на т.нар. „често боледуващи“, използвали през лятото фактори на плажа, изкарват зимата значително по-добре. Посетителите на плажа могат да си закупят закуски,

студени напитки и всякакви плажни принадлежности от павилиона, открит в него.

Диетично хранене според заболяването: Санаториумът на МЗ е масивна двуетажна сграда. Работи целогодишно. Разполага със 170 легла, които са разпределени поравно между вътрешно и нервно отделение. Към вътрешното отделение има сектор за болни от болеста на Бехтерев. Ползват се легла и за гинекологично болни. Има добре развита физиотерапия (светло и електролъчение), която е снабдена с всички съвременни апарати.

Лечебната физкултура е широко застъпена и влиза в лечебния комплекс на всички страдания, третирани в санаториума. Чрез диетично хранене, което се осъществява под ръководството на съответен инструктор и контрола на лекар-специалист, се задоволяват енергетичните разходи, без да се претоварва организъмът.

В курорта се лекуват следните заболявания:

I. Възпалителни и дегенеративни ставни заболявания:

1. Ревматоиден полиартрит – 8-10 месеца след острия пристъп;
2. Ревматоиден артрит;
3. Болестта на Бехтерев (има оформено отделение);
4. Заболяване на околоставните тъкани, мускулатурата и нервите (бурсите, фиброзити, периартрити, тендинити, тендовагинити, миозити, неврити, невралгии);
5. Остеорартрози (професионални и непрофесионални), едноклинни веществообменни, нервно – дистрофични;
6. Артрити и артрози при други заболявания, но не от специфично естество (алергични, кожни, белодробни, кръвни), по преценка на специалист.

II. Заболявания на периферната нервна система и гръбначния мозък:

1. Възпалителни: радикулитни, неврити, плексити, полиневрити, неврофибромизити, целулити;
2. Последници от наранявания и травми на периферната нервна система и гръбначния мозък, ненуждаещи се от хирургическо лечение, менинго-миелорадикулити, след травматични миелити – самообслужващи се.

III. Функционални заболявания на нервната система:

1. Невроза с изразен неврастеничен синдром, след съответно автомобилно или клинично лечение в напреднал стадий.

IV. Гинекологични заболявания:

1. Хронични възпалителни процеси на яйчниците от нетуберкулозно естество;

2. Аднексити;
 3. Метрити;
 4. Ендометрити;
 5. Пери - параметрити;
 6. Бесплодие вследствие инфантилност на матката, овариална недостатъчност и последствия от хронични неспецифични възпалителни изменения.
- Други страдания, които могат да се лекуват в курорта:*

1. Повишено кръвно налягане. Най-добри резултати се получават в първия стадий. Лечението се провежда в баня „Банче“ , съчетано с кинезитерапия и диетично хранене.
2. Понижено кръвно налягане. В комплекса на лечението влиза и ползването на баня „Банче“.
3. Инфаркт на сърдечния мускул – леки форми, стабилизиращи.
4. Хронични заболявания на сърдечния мускул. Независимо от естеството (инфекциозно, обемно, ендокринно) се изисква да няма декомпенсация или явление на гръдна жаба.
5. Начална артериосклероза.
6. Жлъчнокаменна болест.
7. Бъбречнокаменна болест.
8. Хронични възпаления на бъбречните и жлъчните пътища.
9. Язви, гастрити и колити.
10. Захарна и базедова болест – леки форми.

Противопоказания:

- Епилепсия, туберкулоза, анемии, цироза; тежък диабет, кръвоизливи – в остри стадии;
- Сърдечно-съдови заболявания в декомпенсация;
- Остри психични разстройства;
- Тежки белодробни заболявания в активна форма: астма, емфизем, абсцес.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният анализ на наличните ресурси за развитие на здравен туризъм предоставя детайлна информация и очертава възможности за по-нататъшни разработки в областта на атрактивни туристически продукти.

Литература

1. „Специализирани болници за рехабилитация-Национален комплекс“ ЕАД: <http://nkrehabilitation.bg/>.
2. Тодоров, Т.А. Курортен комплекс село Баня, Санитарно курортно управление.